

دانشگاه شریعتی

کتابخانه مرکزی

دستورالعمل نحوه نگارش پایان نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری

تهیه کنندگان

دکتر مریم اسدی

خیرالنساء سیفی

ویرایش پنجم

۱۳۹۶

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۴	الف) بخش‌های پایان‌نامه و ترتیب آنها
۵	ب) شیوه نگارش
۵	۱. کاغذ و چاپ
۵	۲. فاصله‌گذاری و حاشیه‌بندی
۶	۳. شماره‌گذاری
۶	۴. جدول‌ها و شکل‌ها
۶	۵. پانویس یا زیرنویس
۷	۶. درج لغات لاتین در متن فارسی
۷	۷. روابط ریاضی و فرمول‌ها
۷	۸. نحوه ارجاع در متن و فهرست منابع و مأخذ
۷	۹. مشخصات جلد پایان‌نامه
۸	ج. مشخصات نسخه الکترونیکی پایان‌نامه
۸	د. دوره‌های بین‌الملل
۹	ه. پیوست‌ها

مقدمه

تحقیق مانند هر کار دیگری، دانشی است که مستلزم شناخت اصول و قواعد و روشهاست و پژوهشگر با فراگرفتن و قبول کردن آن اصول، علاوه بر اعتبار بخشیدن به دستاوردهای تحقیقاتی خویش و دستیابی به نتایج جدید و مفید در سایه جستجو و کاوش مستمر و بی وقفه، چه بسا به ترمیم خطاهای پیشین خود یا دیگران نیز توفیق یابد. در نظام‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی به عنوان پژوهشگر شناخته می‌شوند. این دوره‌ها در نظام واحدی آموزش عالی در ایران پس از گذراندن تعدادی واحد درسی با تدوین رساله یا پایان‌نامه تحصیلی تمام می‌شود و احتمالاً همین پایان‌نامه تحصیلی است که ملاکی برای قراردادن فارغ‌التحصیلان در زمره محققان کشور محسوب می‌شود. لذا هدف اساسی تهیه این دستورالعمل، دستیابی به الگویی جامع و مانع و استاندارد نمودن چارچوب تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای است.

مریم اسدی

الف) بخش‌های پایان‌نامه و ترتیب آنها

پایان‌نامه‌هایی که به کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف تحویل داده می‌شود، باید حاوی بخش‌های نامبرده زیر باشد. این بخش‌ها باید به ترتیب ذکر شده، در زیر تنظیم و تهیه شده باشند.

- ❖ صفحه بسم الله (اختیاری)
- ❖ صفحه عنوان (پیوست ۱)
- ❖ صفحه تصویب نامه به زبان فارسی (پیوست ۳ و ۴ با امضای اصل استاد راهنما مورد قبول است)
- ❖ صفحه اظهارنامه (پیوست ۶ و ۷)
- ❖ صفحه اهدا یا تقدیم (اختیاری)
- ❖ پیشگفتار (اختیاری)
- ❖ صفحه تقدیر و تشکر (اختیاری)
- ❖ چکیده فارسی (حداکثر ۳۰۰ واژه به همراه ۴ تا ۷ کلیدواژه)
- ❖ فهرست مطالب: شامل عناوین اصلی و فرعی فصل‌ها، عنوان کتابنامه (فهرست مأخذ) و عناوین پیوست‌ها
- ❖ فهرست جدول‌ها (در صورت وجود)
- ❖ فهرست شکل‌ها (در صورت وجود)
- ❖ فهرست علائم و اختصارات (در صورت وجود)
- ❖ متن اصلی
- ❖ منابع و مأخذ
- ❖ واژه‌نامه (اختیاری)
- ❖ پیوست‌ها (در صورت وجود)
- ❖ چکیده لاتین (Abstract) به همراه کلیدواژه لاتین (Keywords)
- ❖ صفحه عنوان انگلیسی (پیوست ۲)

ب) شیوه نگارش

آیین نگارش پایان نامه باید مطابق روش مورد تأیید کتابخانه باشد. همچنین قواعد و مشخصات تصریح شده در این دستورالعمل باید رعایت شود.

۱. **کاغذ و چاپ:** کلیه قسمت‌های پایان‌نامه باید روی کاغذ سفید مرغوب تایپ شود. ابعاد کاغذ ۲۹/۷*۲۱ (کاغذ A4) است. تمامی متن می‌تواند روی کاغذ یک رو یا دورو تکثیر شود. نوع قلم مورد استفاده در تمامی متن یکنواخت است (ببینید جدول ۱). اندازه فونت‌ها در سرفصل‌ها، زیربخش‌ها و متن اصلی رعایت می‌شود.

جدول ۱. نوع قلم، اندازه و فاصله خطوط در بخش‌های مختلف پایان‌نامه

نوع متن	نوع قلم	اندازه	فاصله خطوط
متن فارسی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۱۴	۱/۱۵ سانتی متر
عنوان فصل	B زر	۱۸	
تیتراهای اصلی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر سیاه	۱۶	
تیتراهای فرعی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر سیاه	۱۴	
چکیده فارسی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۱۲	۱ سانتی متر (معادل Single)
عنوان جدول یا شکل	B زر سیاه	۱۲	
متن جدول	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۱۰-۱۲	
زیرنویس جدول	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۸-۱۰	
پاورقی فارسی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۱۰	
پاورقی انگلیسی	Times New Roman	۸	
عنوان چکیده انگلیسی	Times New Roman Bold	۱۲	
متن چکیده انگلیسی	Times New Roman	۱۰-۱۲	۱ سانتی متر (معادل Single)
فهرست منابع فارسی	B لوتوس یا B نازنین یا B زر نازک	۱۲	
فهرست منابع انگلیسی	Times New Roman	۱۰-۱۲	

۲. **فاصله‌گذاری و حاشیه‌بندی:** فاصله سطرها در تمامی پایان‌نامه برابر ۱/۱۵ سانتی متر است، اما فاصله سطرها در چکیده برابر ۱ سانتی متر (معادل single در نرم‌افزار ورد) است. حاشیه سمت راست و بالا مساوی ۳ سانتی متر و حاشیه سمت چپ و پایین برابر ۲/۵ سانتی متر است. این حاشیه‌ها باید در سرتاسر

پایان‌نامه رعایت شود. در صورتی که در برخی موارد اندازه شکل‌ها یا جدول‌ها بزرگ‌تر از فضای داخلی حاشیه‌ها باشد، با کوچک کردن آن‌ها و یا با استفاده از کاغذ A3 (به صورت تاخورده) حاشیه رعایت می‌شود.

۳. شماره‌گذاری: شماره صفحات آغازین (از اول پایان‌نامه تا اول متن اصلی) با عدد و به حروف مانند: پنج، شش، ... (اولین صفحه یعنی صفحه عنوان بدون شماره تایپ می‌شود) یا با حروف الفبای فارسی نوشته می‌شوند. تمامی صفحات متن اصلی که از مقدمه یا فصل نخست شروع می‌شود، باید شماره‌گذاری شوند. شماره‌گذاری صفحات شامل صفحه‌های محتوی شکل، جدول، منابع و پیوست نیز می‌شود.

❖ شماره صفحه در پایین و در وسط قرار می‌گیرد. فاصله شماره صفحه در حدود ۱/۵ سانتی‌متر از لبه پایین صفحه است.

❖ بخش‌ها و زیر بخش‌ها به عدد شماره‌گذاری می‌شوند، به طوری که شماره فصل در سمت راست و شماره بخش بعد از آن آورده شود مانند:

۳-۲-۴. بیان‌کننده زیربخش ۴ از بخش ۲ از فصل ۳ است.

۳-۲-۴-۱. بیان‌کننده زیرزیربخش ۱ از زیربخش ۴ از بخش ۲ از فصل ۳ است.

۴. جدول‌ها و شکل‌ها: تمامی شکل‌ها (تصویرها، نمودارها، منحنی‌ها) و جدول‌ها باید با کیفیت مناسب تهیه شوند. به گونه‌ای که کپی تهیه شده از آن‌ها از وضوح کافی برخوردار باشد. تمامی شکل‌ها و جدول‌ها باید به ترتیب ظهور در هر فصل شماره‌گذاری شوند، مثلاً برای جدول‌های فصل ۲، جدول ۱-۲ و ۲-۲ و ...، برای جدول‌های فصل ۳، جدول ۱-۳ و ۲-۳ و ... ذکر شود. عنوان جدول‌ها در بالای آن‌ها و عنوان شکل‌ها در زیر آن‌ها ذکر می‌شود. چنانچه جدول یا شکلی از مرجعی آورده شده است، مرجع در عنوان جدول یا شکل ذکر می‌شود. همچنین لازم است به کلیه شکل‌ها و جدول‌ها در متن ارجاع شده باشد.

۵. پانویس یا زیرنویس: در صورتی که یک عبارت یا واژه نیاز به توضیح خاصی داشته باشد، توضیح را می‌توان به صورت زیرنویس در همان صفحه ارائه کرد. در این صورت عبارت یا واژه توسط شماره‌ای که به صورت کوچک در بالا و سمت چپ آن تایپ می‌شود و در زیرنویس، توضیح مربوط به آن شماره ارائه می‌شود. قلم مورد استفاده در زیرنویس می‌تواند با همان قلم متن اصلی باشد.

۶. **درج لغات لاتین در متن فارسی:** همه نام‌های لاتین در متن به خط فارسی و در پانویس به لاتین (یا به خط اصلی) با فونت Times New Roman نوشته می‌شود یا در پایان در فهرست الفبایی نام‌ها پس از فهرست الفبایی واژگان قرار گیرد.

۷. **روابط ریاضی و فرمول‌ها:** فرمول‌ها در هر فصل به طور جداگانه و به صورت (شماره فصل - شماره ترتیب) در داخل کمانک ذکر می‌شوند، به طوری که شماره فصل در سمت راست و شماره فرمول بعد از آن آورده می‌شود.
طبق نمونه زیر:

$$F = ma \quad (۱-۵)$$

که بیان‌کننده رابطه ۵ از فصل اول است.

۸. **نحوه ارجاع در متن و فهرست منابع:** لازم است در متن به کلیه منابعی که مورد استفاده قرار می‌گیرد، اشاره شود. چنانچه در داخل متن از یک منبع مطلبی نقل شود، بلافاصله پس از خاتمه جمله گروه‌ای باز و مرجع ذکر می‌شود. نحوه ارجاع در متن به یکی از دو روش زیر است:

- مراجع به ترتیبی که در متن می‌آیند شماره‌گذاری می‌شوند. در این روش مراجع به ترتیب شماره در فهرست منابع و مأخذ ذکر می‌شود.
- ذکر منبع با ارجاع به نام نویسنده و سال انتشار آن است. برای مثال: (Taylor, 2005)، در این روش، مراجع به ترتیب حروف الفبای نام نویسنده در فهرست منابع ذکر می‌شود.

در صورت استفاده از هر یک از دو روش، لازم است که جزئیات و شیوه ذکر منبع در متن و در فهرست مراجع منطبق بر یکی از شیوه‌های معروف و شناخته شده (برای مثال شیوه‌نامه انجمن روانشناسان آمریکا (APA)، شیوه‌نامه شیکاگو، شیوه‌نامه IEEE) باشد.

۹. مشخصات جلد پایان‌نامه:

- جنس جلد از مقوا با ضخامت ۲ تا ۳ میلی‌متر با روکش چرم مصنوعی (گالینگور) است.
- رنگ جلد برای **کارشناسی ارشد** **زیررنگی** و برای **دکتری** **سبز** است.
- قطع جلد نیم سانتی‌متر بزرگ‌تر از قطع کاغذ است.
- نوشته‌های روی جلد به صورت زرکوب چاپ می‌شود.

- در قسمت عطف، عنوان پایان نامه، نام نویسنده و سال نوشته و زرکوب می شود.

ج. مشخصات نسخه الکترونیکی پایان نامه:

۱- دانشجوی موظف است علاوه بر یک نسخه چاپی از پایان نامه خود، یک نسخه الکترونیکی شامل متن کامل پایان نامه و عیناً منطبق با نسخه چاپی نهایی که استاد راهنمای پایان نامه تأیید کرده اند، به کتابخانه مرکزی تحویل دهند.

۲- متن کامل پایان نامه به صورت یک فایل کامل در قالب فرمت pdf و یک فایل کامل در قالب فرمت ویرایشگر Word بر روی یک CD قرار گیرد (تنها دو فایل).

۳- پایان نامه هایی که در قالب دیگر غیر از word مثل Farsi Tex تهیه می شود، فایل اصلی به همراه فایل pdf تحویل داده شود.

توجه: دانشجویان قبل از مراجعه و تحویل پایان نامه خود به کتابخانه مرکزی، ابتدا بایستی به سامانه پایان نامه/رساله به نشانی sabt.irandoc.ac.ir مراجعه و اطلاعات و فایل تمام متن پایان نامه خود را **ثبت، بارگذاری و شناسه رهگیری** دریافت کنند. دریافت شناسه رهگیری به منزله ثبت پایان نامه در سامانه است. دانشجویان پس از ثبت و پذیرش ایرانداک (حدوداً ۲۴ ساعت) به کتابخانه مرکزی جهت تحویل پایان نامه خود مراجعه کنند. ارائه شناسه رهگیری در هنگام تحویل پایان نامه به مسئول تحویل پایان نامه ها الزامی است.

د. دوره های بین الملل

دانشجویان تحصیلات تکمیلی دوره های بین الملل که موظف به ارائه پایان نامه به زبان انگلیسی هستند، علاوه بر موارد ذکر شده در بالا در خصوص مشخصات و نحوه ارائه اطلاعات در پایان نامه، لازم است به موارد زیر نیز توجه کنند:

- صفحه عنوان فارسی (سمت راست)
- چکیده فارسی همراه با کلیدواژه فارسی (سمت راست)
- صفحه عنوان انگلیسی (سمت چپ)
- صفحه تصویب نامه به زبان انگلیسی (پیوست ۴ با امضای اصل استاد راهنما مورد قبول است)
- چکیده انگلیسی همراه با کلیدواژه لاتین (سمت چپ)
- روی جلد همانند صفحه عنوان انگلیسی است (سمت چپ)
- رنگ جلد برای کارشناسی ارشد **زرشکی** و برای دکتری **سبز** است.

۵. پیوست‌ها:

پیوست ۱: صفحه عنوان فارسی و روی جلد

پیوست ۲: صفحه عنوان انگلیسی

پیوست ۳: صفحه تصویب‌نامه به زبان فارسی

پیوست ۴: صفحه تصویب‌نامه به زبان انگلیسی

پیوست ۵: فرم محرمانه

پیوست ۶: فرم اظهارنامه (اصالت متن و محتوای رساله دکتری)

پیوست ۷: فرم اظهارنامه (اصالت متن و محتوای پایان‌نامه کارشناسی ارشد)

پیوست ۱ (صفحه عنوان فارسی و روی جلد)

دانشگاه صنعتی شریف

(نام دانشکده)

گرایش .....

(عنوان پایان نامه در اینجا نوشته شود)

نگارش

(نام کامل نویسنده در اینجا نوشته شود)

استاد راهنما

(نام کامل استاد راهنما در اینجا نوشته شود)

ماه و سال

Sharif University of Technology
(Faculty Name)

(Thesis Title)

By:
(Author Name)

Supervisor:
(Supervisor Name)

(Month and Year)

تصویب نامه

به نام خدا
دانشگاه صنعتی شریف
دانشکده.....

رساله کارشناسی ارشد (یا دکتری)

این پایان نامه (یا رساله) به عنوان تحقق بخشی از شرایط دریافت درجه کارشناسی -
ارشد (یا دکتری) است.

عنوان:.....

نگارش:.....

کمیته ممتحنین:

استاد راهنما:..... امضاء.....

استاد راهنمای همکار:..... امضاء.....

استاد مشاور:..... امضاء.....

استاد مدعو:..... امضاء.....

تاریخ:.....

Approval Sheet

In the name of GOD
Sharif University of Technology
(Faculty Name)

M. Sc. Thesis (Ph. D. Dissertation)

**A thesis (or A Dissertation) submitted in partial fulfillment of the
requirement for the M.Sc. degree (or Ph.D. degree)**

Title: -----

Author: -----

Referees Committee:

- *Name & signature*
- *Name & signature*
- *Name & signature*
- *Name & signature*

Date:

اظهارنامه

(اصالت متن و محتوای رساله دکتری)

عنوان رساله:

نام استاد راهنما:

نام استاد راهنمای همکار:

نام استاد مشاور:

این جانب

اظهار می‌دارم:

۱- متن و نتایج علمی ارائه شده در این رساله اصیل بوده و منحصرأ توسط این جانب و زیرنظر استادان (راهنما، همکار و مشاور) نام‌برده شده در بالا تهیه شده است.

۲- متن رساله به این صورت در هیچ جای دیگری منتشر نشده است.

۳- متن و نتایج مندرج در این رساله، حاصل تحقیقات این جانب به عنوان دانشجوی دکتری دانشگاه صنعتی شریف است.

۴- کلیه مطالبی که از منابع دیگر در این رساله مورد استفاده قرار گرفته، با ذکر مرجع مشخص شده است.

نام دانشجو:

تاریخ

امضا

نتایج تحقیقات مندرج در این رساله و دستاوردهای مادی و معنوی ناشی از آن (شامل فرمول‌ها، نرم‌افزارها، سخت‌افزارها و مواردی که قابلیت ثبت اختراع دارد) متعلق به دانشگاه صنعتی شریف است. هیچ شخصیت حقیقی یا حقوقی بدون کسب اجازه از دانشگاه صنعتی شریف حق فروش و ادعای مالکیت مادی یا معنوی بر آن یا ثبت اختراع از آن را ندارد. همچنین کلیه حقوق مربوط به چاپ، تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه، اقتباس و نظائر آن در محیط‌های مختلف اعم از الکترونیکی، مجازی یا فیزیکی برای دانشگاه صنعتی شریف محفوظ است. نقل مطالب با ذکر مآخذ بلامانع است.

نام استادان راهنما:

نام دانشجو:

تاریخ

تاریخ

امضا

امضا

اظهارنامه

(اصالت متن و محتوای پایان نامه کارشناسی ارشد)

عنوان پایان نامه:

نام استاد راهنما:

نام استاد راهنمای همکار:

نام استاد مشاور:

این جانب

اظهار می دارم:

۱- متن و نتایج علمی ارائه شده در این پایان نامه اصیل بوده و منحصرأ توسط این جانب و زیرنظر استادان (راهنما، همکار و مشاور) نام برده شده در بالا تهیه شده است.

۲- متن پایان نامه به این صورت در هیچ جای دیگری منتشر نشده است.

۳- متن و نتایج مندرج در این پایان نامه، حاصل تحقیقات این جانب به عنوان دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه صنعتی شریف است.

۴- کلیه مطالبی که از منابع دیگر در این پایان نامه مورد استفاده قرار گرفته، با ذکر مرجع مشخص شده است.

نام دانشجو:

تاریخ

امضا

نتایج تحقیقات مندرج در این پایان نامه و دستاوردهای مادی و معنوی ناشی از آن (شامل فرمول ها، توابع کتابخانه ای، نرم افزارها، سخت افزارها و مواردی که قابلیت ثبت اختراع دارد) متعلق به دانشگاه صنعتی شریف است. هیچ شخصیت حقیقی یا حقوقی بدون کسب اجازه از دانشگاه صنعتی شریف حق فروش و ادعای مالکیت مادی یا معنوی بر آن یا ثبت اختراع از آن را ندارد. همچنین کلیه حقوق مربوط به چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه، اقتباس و نظائر آن در محیط های مختلف اعم از الکترونیکی، مجازی یا فیزیکی برای دانشگاه صنعتی شریف محفوظ است. نقل مطالب با ذکر مآخذ بلامانع است.

نام استادان راهنما:

نام دانشجو:

تاریخ

تاریخ

امضا

امضا